

ingen pålitlig lära utanför den som överensstämmer med Guds ord. Bibeltext bör förklaras med andra, och klarare texter... denna heliga bok är i alla avseenden nödvändig för den kristne. Den är lätt att förstå och avsedd att skingra mörkret. ... Endast Guds ord är sanning. Det är den sanna regeln för all lära och för allandel. Det kan aldrig svikta eller vilseföra oss." (D'Aubigne, bok 13, kap. 6)

Sola Scriptura

"Skriften allena!" blev det kanske viktigaste slagordet i Reformationen. Den innebar att:

- Bibeln är den högsta auktoriteten för vår tro ochandel
- Bibeln är sin egen uttolkare
- Bibeln är tydlig och kan förstås av alla rationella och ödmjuka
- Bibeln innehåller all nödvändig information för frälsning

Alla dessa principer stöds av Skriften själv. Jesus tillrättavisade sina lärjungar med orden: "Så oförståndiga ni är och tröga till att tro på _____ som profeterna har sagt." (Luk. 24:25) Paulus skrev: "*Varje bok i _____ är inspirerad av Gud och till nytta när man undervisar, vederlägger, vägleder och fostrar till ett rättfärdigt liv*" (2 Tim. 3:16) Bibeln kunde inte bara ge förstånd till de lärda teologerna. David sjöng: "När dina ord öppnas, ger de ljus och skänker förstånd åt enkla människor." (Ps. 119:130) Jesus sa: "Om _____ vill göra hans vilja, skall han förstå om min lära är från Gud eller om jag talar av mig själv." (Joh. 7:17) Oavsett intellektuell utbildning kan Bibeln förstås av vem som helst som uppriktigt vill göra Guds vilja (1 Kor. 2:14). Den uppriktige läsaren som vill bli undervisad av Gud kan därför förstå Bibeln långt bättre än den lärde teologen som läser Bibeln bara för att bekräfta sina egna åsikter. Därför är det så viktigt att ärligt söka Gud i bön innan man öppnar hans ord (Ps. 119:18). Det är avgörande att låta Bibeln förklara sig själv så långt som möjligt så att inte tolkningen blir våra personliga slutsatser.

- Bibeln ska förstås i sitt sammanhang (Ps. 119:160, Matt. 4:5-7)
- Bibeltext förklarar bibeltext (Apg. 17:11, Luk. 24:27)
- Bibelns fokus är Jesus (Joh. 5:39; Luk. 24:27, 44; 2 Tim. 3:15)

Den som uppriktigt tar fasta på det här kan göra anspråk på löftet om att Guds Ande kommer att föra oss in i hela sanningen (Joh. 16:13).



Den 31 oktober 1517 spikar Martin Luther upp sina 95 teser mot avlatshandeln på kyrkdörren i Wittenberg och Reformationen är ett faktum. Hans teser sprids som en löpeld genom Europa tack vare den nyuppfunna tryckpressen. Han väddar till de tyska furstarna att stå upp för Guds ord. Men Luther fick stort motstånd från de kyrkliga ledarna och från påven själv som beordrat avlatshandeln. Det hela går så långt att Martin Luther fördöms som en kättare i en påvlig bannbulla 1520 och exkommuniceras 1521. Straffet för kätteri var döden. Allt var bäddat för århundradets kraftmätning mellan en ensam munk och den mäktigaste institutionen i världen.

Luther bryter med Rom

Luther blev förvånad över det motstånd han fick eftersom han själv aldrig ämnat bryta med Rom. Han våndades mycket inför anklagelserna om att han var övermodig eller visat sig förhastad i sin kritik. Han skrev: "Vem är väl jag att jag skulle sätta mig upp mot påven, inför vars majestät jordens och hela världens konungar har darrat? ... Ingen kan förstå vad mitt hjärta led under dessa första två år och vilket missmod, ja, jag kan säga förtvivlan, som jag sjönk ned i." (D'Aubigné, *History of the Reformation*, band 3, kap. 6). Det enda som gav honom tröst i den här prövande situationen var Bibeln. Den försäkrade honom om att Gud själv stod på hans sida. "Vem vet," skrev han "om inte Gud har utvalt mig och kallat mig... Moses var ensam vid uttåget från Egypten. Elia stod ensam under Ahabs regering. Jesaja var ensam i Jerusalem. ... Jag säger inte att jag är en profet, men jag säger att de borde frukta, just därför att jag står ensam, medan de är många. Jag är överbevisad om att Guds ord står på min sida och att det inte står på deras." (band 6, kap. 10). Tärningen var kastad. Som en tydlig markering brände Luther den påvliga bullan offentligt i gengäld för att de bränt hans böcker och hindrat evangeliet.

Ediktet i Worms 1521

Eftersom Luther blivit dömd som kättare var det statens uppgift att utfärda straffet eller överlämna honom åt Rom. Men Tyskland bestod av många små furstendömen som alla stod under det tyskromerska riket, och fursten i Sachsen var positivt inställd till Luther. Han vädjade till den nyblivne kejsaren Karl V att inte fördöma honom förrän han låtit honom komma till tals i domstol. Karl gick med på detta och kallade Luther till riksdagen i Worms 1521. Påvedömets delegater protesterade starkt emot detta. En sådan rättegång mot en fördömd kättare skulle starkt underminera påvedömets auktoritet. Men de tyska furstarnas missnöje med Roms maktmissbruk gjorde att Luther ändå fick kallelsten och blev försäkrad om fri lejd under det kejsarliga beskyddet.

Åklagarsidan leddes av den beryktade Johann von Eck. Han pekade på en samling av Luthers skrifter och krävde att reformatorn skulle svara på två frågor. Erkände han att han hade skrivit dessa böcker och var det hans avsikt att återkalla de åsikter som han hade framhållit i dem? Då titlarna på böckerna lästes upp, svarade Luther på den första frågan med att erkänna att han hade skrivit böckerna. Innan han svarade på den andra frågan önskade han en dags betänketid. Dagen efter samlades riksdagen igen. När han blev pressad på ett tydligt svar yttrade han de berömda orden: "Om jag därför inte kan överbevisas av Bibelns uttalanden eller genom de klaraste argument, om jag inte blir överbevisad med hjälp av de skriftställen jag har citerat och om de således inte binder mitt samvete med Guds ord, så kan och vill jag inte återkalla, eftersom det är farligt för en kristen att tala mot sitt samvete. Här står jag och kan inte annat. Gud hjälpe mig! Amen!" (D'Aubigné, band 7, kap. 8). Luther hade stått upp för något så främmande som samvetsfrihet och religionsfrihet. Hans ord berörde människor djupt. Trots det så fördömdes Luther och blev fredlös så snart han fått fri lejd hem. På vägen hem kindappade Luthers vänner honom i hemlighet och placerade honom i borgen i Wartburg.

Fanatism utbryter

Luther blev en folklig hjälte efter sitt ställningstagande i Worms. Han blev otroligt berömd och hans skrifter lästes med enorm iver. Men snart mötte

Reformationen ett förbryllande fenomen – fanatism. Thomas Müntzer var en av ledarna i rörelsen. Han menade sig ha direktkontakt med Gud genom Anden och menade att "Den som har denna ande har den rätta tron, även om han aldrig i sitt liv får se Bibeln." De fanatiska förkunnarna lät sig behärskas av intryck. De betraktade varje tanke och infall som Guds röst. "För dem" sa Luther "var Bibeln bara en död bokstav. De började alla att ropa: 'Anden anden!' men jag vill i sanning inte följa dem dit deras ande leder dem." (D'Aubigné, band 10, kap. 10) Några brände till och med sina Biblar och menade att "bokstaven dödar men anden ger liv" (2 Kor. 3:6). Trots att dessa hävdade att de ville fullborda reformationen så upphävde de i själva verket dess grundprinciper. Snart hade rörelsen förkastat all lag och ordning och ordnade ett fullskaligt bondeuppror med stor blodutgjutelse. Trots att Luther fördömde dessa fanatiker så beskyllde hans fiender hans lärare för att orsaka detta.

Bibeln översätts

Men i Wartburg fick Luther tid att fullborda sitt viktigaste verk någonsin som skulle komma att stävja både fanatism och påvedömets makt, han översatte Bibeln till tyska. Bibeln var enligt Rom en förbjuden bok för lekfolket. År 1229 skrev påve Gregorius IX: "Vi förbjuder lekmän att inneha exemplar av Gamla och Nya testamentet... Vi förbjuder strängt att ha ovannämnda böcker på modersmålet." (*Concil. Tolosanum*, Kanons 14). Reformatorer i andra länder följde hans exempel. Tyndale översatte den till engelska, Lefevre till franska, Olaus Petri till svenska osv. Tack vare tryckpressen fick otaliga människor tillgång till Bibeln. Nu kunde de själva ta reda på vad Bibeln sa i stället för att behöva lita på påvar, teologer eller självutnämnda profeter. Fanatismen försvann snabbt när Guds ord blev tillgängligt. Även kungar, furstar och ämbetsmän läste Bibeln och bildade sin egen uppfattning. I Tyskland ledde det till offentliga ställningstaganden av de furstar som accepterat Reformationen i Speier år 1529 och Augsburg 1530. Dessa bekännelser utgör grunden för protestantismen och samvetsfriheten i dagens samhälle: "Vi protesterar genom denna skrivelse... vi... varken godkänner eller på något som helst annat sätt ansluter oss till det dekret som har föreslagits, när det står i strid med Gud, hans heliga Ord, vårt upplysta samvete och vår frälsning. ... Det finns